

برنامه آموزش برای همه^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۱/۱

تاریخ پذیرش و انتشار: ۱۳۹۷/۱۰/۲۶

دکتر محدثه محب حسینی

تاریخچه

پیشینه برنامه آموزش برای همه به " کنفرانس جهانی آموزش برای همه برمی گردد که با تلاش مشترک یونسکو و چهار نهاد تخصصی دیگر سازمان ملل متحد (صندوق کودکان ، صندوق جمعیت ، برنامه توسعه و بانک جهانی) برای طراحی چشم انداز جدیدی از آموزش پایه در سال ۱۹۹۰ در جامتین تایلند ، برگزار شد . این کنفرانس سر آغاز جنبشی به نام " آموزش برای همه" در جهان شد که اهداف آن گسترش سواد در جهان، افزایش فرصت های یادگیری برای همگان و بهبود یادگیری بود." (UNESCO, ۱۹۹۰).

پس از آن، " اجلاس جهانی آموزش در داکار در سال ۲۰۰۰ ، با مشارکت ۱۶۴ کشور جهان و سازمان های بین المللی برگزار شد . قبل از برگزاری اجلاس داکار ، شش نشست منطقه ای در افریقای جنوبی، تایلند، مصر، برزیل، لهستان و جمهوری دو مینیکن برای ارزیابی تعهدات بین المللی که توسط جامعه جهانی برای دستیابی به آموزش برای همه تعریف شده بود، برگزار شد. این نشست های منطقه ای، تحلیل دقیقی از وضعیت آموزش پایه در مناطق مختلف جهان عرضه می کرد که در آنها کشورهای مختلف پیشرفت خود را در خصوص اهداف شش گانه اجلاس جامتین بررسی و ارزیابی کردند. در اجلاس داکار "بیانیه جهانی آموزش برای همه" تصویب شد که بعدا به چارچوب عمل داکار معروف گردید. همچنین در این سال ، ارزیابی آموزش برای همه با حمایت پنج سازمان برگزار کننده انجام شد که نتایج ارزیابی های ملی کشورها در اجلاس های منطقه ای مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس آن ها چارچوب های عمل منطقه ای تدوین گردید.

چارچوب عمل داکار می گوید که "کانون آموزش برای همه در سطح کشوری است و تاکید می کند که هیچ کشوری نباید در تحقق بخشیدن به این هدف به دلیل فقدان منابع، با مشکل روبرو شود . بر اساس چارچوب عمل داکار، دولت ها موظف شدند که تا سال ۲۰۰۲ برنامه های ملی برای تحقق اهداف آموزش برای همه را طراحی کنند و کل اهداف برنامه را تا سال ۲۰۱۵ تحقق بخشند." (UNESCO, ۲۰۰۰, P۳)

اهداف و محورهای برنامه

^۱ . Education for All

یونسکو به عنوان نهاد تخصصی آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد به منظور تمرکز بیشتر فعالیت های نهادهای بین المللی در راستای تحقق اهداف بیانیه داکار ، از سال ۲۰۰۰، برنامه آموزش برای همه را به عنوان یک برنامه بین المللی در دستور کار برنامه جهانی آموزش خود (راهبرد میان مدت شش ساله و برنامه و بودجه دو ساله) قرار داد. شش هدف این برنامه که بر اساس بیانیه داکار تدوین شده است، عبارتند از :

۱- "گسترش آموزش پیش از دبستان و مراقبت اوان کودکی :

مراقبت و آموزش با کیفیت در اوان کودکی چه در داخل خانواده و چه در سطح اجتماعی آثار مثبت و ماندگاری بر بقا ، رشد و پرورش استعدادهای یادگیری کودکان در سراسر زندگی دارد . دولت ها ، خانواده ها ، سازمان های غیر دولتی و جوامع محلی با همکاری یکدیگر از آموزش مطلوب برای کودکان حمایت کنند. دولتها از طریق وزارت خانه های مربوطه ، مسئولیت اصلی را در تنظیم سیاست های مراقبت و آموزش اوان کودکی بر عهده گیرند .

۲- تضمین آموزش ابتدایی/ پایه برای همه

آموزش یک حق انسانی است . همه کودکان باید از فرصت برخوردار از آموزش با کیفیت بهره مند شوند. دولت ها وظیفه دارند که آموزش رایگان و اجباری دبستانی را مطابق با کنوانسیون حقوق کودک ملل متحد و سایر تعهدات بین المللی، تحقق بخشند . هیچ کودکی نباید به خاطر نداشتن توان مالی، فرصت تکمیل آموزش ابتدایی با کیفیت را از دست بدهد. برای جذب کودکان محروم و در حاشیه مانده به دبستان، نهادهای آموزشی باید به شیوه قابل انعطافی پاسخگو باشند و دروس را به صورتی ارائه دهند که محتوی مناسب داشته باشند و به شکل قابل فهم و جذاب عرضه شوند.

۳- توسعه مهارت های جوانان و بزرگسالان و یادگیری مادام العمر

همه افراد جامعه اعم از کودکان ، جوانان و بزرگسالان باید این فرصت را داشته باشند تا به کسب دانش بپردازند و ارزش ها، نگرش ها و مهارت هایی که آنها را قادر می سازد تا ظرفیت خویش را برای کارکردن، مشارکت کامل در زندگی اجتماعی و به دست گرفتن زندگی و سرنوشت خود افزایش دهند، ظاهر سازند و استعداد یادگیری خود را پرورش دهند.

۴- کاهش نرخ بیسوادی بزرگسالان تا پنجاه درصد

همه بزرگسالان این حق را دارند که از آموزش پایه برخوردار شوند. در راس این نوع از آموزش، خواندن ، نوشتن و محاسبه کردن قرار دارد. دولت ها موظف هستند که زمینه های دستیابی به پنجاه درصد پیشرفت باسوادی افراد بالغ را تا سال ۲۰۱۵ به ویژه در مورد زنان و دسترسی برابر آنان با مردان به آموزش ابتدایی و ادامه تحصیل برای کلیه بزرگسالان ، فراهم کنند.

۵- حذف نابرابری جنسیتی در مدارس

تبعیض های موجود بین دختران و پسران در دستیابی به امکانات آموزشی، یکی از مهم ترین محدودیت ها در تحقق حق آموزش است . بدون رفع این چالش، آموزش برای همه نمی تواند از قوه به فعل در آید . بر اساس این

هدف، دولت‌ها متعهد شدند که تا سال ۲۰۰۵، نابرابری جنسیتی در آموزش ابتدائی و متوسطه را رفع کنند و تا سال ۲۰۱۵ دسترسی کامل و برابر دختران به آموزش پایه و با کیفیت، را تحقق بخشند.

۶- بهبود کیفیت آموزش

یکی از ارکان برنامه آموزش برای همه، یادگیری با کیفیت فراگیر است. آموزش با کیفیت فراگیر به فرایندهای یادگیری/تعلیم، همچنین به تناسب برنامه های درسی، اعتبار داده ها و شرایط محیط های یادگیری بستگی دارد. بنا براین ضرورت دارد که آموزش علاوه بر پاسخگویی به نیازهای فراگیران، با شرایط زندگی آن ها نیز تناسب داشته باشد. دولت ها، نهادها، سازمان ها و افرادی که در آموزش برای همه مشارکت دارند باید تلاش کنند تا آموزش پایه با کیفیت برای همه را، صرفنظر از جنسیت، ثروت، محل تولد، زبان و قومیت تضمین کنند." ()

Ibid, P۱۵-۱۷

اهمیت برنامه آموزش برای همه، در اتخاذ رویکردی جامع در آموزش از اوان کودکی و آموزش پیش از دبستان، سواد آموزی تا توسعه مهارت های یادگیری کاربردی مادام العمر برای جوانان و بزرگسالان، رفع تبعیض مربوط به جنسیت، محرومیت و در حاشیه ماندگی از آموزش، و ایجاد فرصت های یادگیری کیفی مادام العمر برای همه است به نحوی که پاسخگوی نیازهای فراگیران و متناسب با زندگی آنان باشد.

تحقق اهداف برنامه مستلزم انتخاب رویکردی جامع بر اساس راهبردهای گسترده بخشی و فرابخشی است، به شکلی که کلیه عاملان آموزشی کشورها، فراتر از نهادهای آموزش رسمی را در بر گیرد. بر این اساس، دوازده راهبرد اصلی در سند داکار پیش بینی شده است. این راهبردها عبارتند از:

"۱- بسیج تعهدات سیاسی قوی در سطوح ملی و بین المللی برای آموزش برای همه، طراحی برنامه های عمل ملی و تقویت سرمایه گذاری در آموزش پایه؛

۲- ترویج سیاست های آموزش برای همه در یک چارچوب پایدار بر اساس ایجاد ارتباط با راهبردهای رفع فقر و توسعه؛

۳- تضمین اجرای تعهدات جامعه مدنی و مشارکت آن در تنظیم، اجرا و نظارت بر راهبردهای توسعه آموزش برای همه؛

۴- اداره و راه اندازی نهادهای پاسخگو، مشارکتی و مسئولیت پذیر برای اداره و مدیریت آموزشی؛

۵- رفع نیازهای آموزشی نهادهای آموزشی که از جنگ و بلایای طبیعی آسیب دیده اند و هدایت برنامه های آموزشی به سوی ترویج صلح، تفاهم متقابل و پیشگیری از خشونت؛

۶- اجرای راهبردهای یکپارچه در آموزش بر اساس ایجاد فرصت های برابر برای دختران و پسران؛

۷- اجرای برنامه ها و اقدامات آموزشی برای مبارزه با بیماریهای واگیردار HIV/Aids؛

۸- ارتقای پایگاه، تعهد و تخصص معلمان؛

۹- ایجاد محیط های آموزشی امن و سالم به منظور فراهم کردن زمینه های یادگیری با کیفیت؛

۱۰- استفاده از ICT برای تحقق اهداف آموزش برای همه ؛

۱۱- ارزیابی پیشرفت به سوی اهداف و راهبردهای آموزش برای همه در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی

۱۲- برای تسریع پیشرفت به سوی تحقق اهداف آموزش برای همه ، بنای کار بر سازوکارهای موجود گذاشته شود
" (Ibid, ۱۷-۲۲)".

شرکای برنامه :

موفقیت جنبش آموزش برای همه به حوزه گسترده ای از شرکای آن بستگی دارد که شامل دولت ها، آژانس های حمایت (مالی) منطقه ای و بین المللی ، سازمان های غیر دولتی و جامعه مدنی است. پنج نهاد سازمان ملل متحد که کنفرانس جهانی آموزش برای همه در سال ۱۹۹۰ را طراحی کردند ، ذینفعان کلیدی برنامه اند. این نهادها شامل صندوق کودکان، صندوق جمعیت، برنامه توسعه و بانک جهانی هستند. بخش اعظم منابع تامین اعتبار این برنامه از منابع داخلی تامین می شود. دولت ها باید چهار تا شش درصد از درآمد GNP و پانزده تا بیست درصد از هزینه عمومی را به آموزش اختصاص دهند. پیش بینی شده است که شانزده بلیون دلار برای تحقق اهداف برنامه آموزش برای همه تا سال ۲۰۱۵ ، مورد نیاز است .

نظارت و ارزیابی

یونسکو به منظور تعیین پیشرفت ها و چالش های برنامه ها و تعیین حوزه های پیشرفت و عدم موفقیت برنامه، مسئولیت نظارت و ارزیابی برنامه را بر عهده دارد . این اقدام از طریق موسسه آمار یونسکو و انتشار گزارش های سالانه و میان دوره ای برنامه آموزش برای همه انجام می شود. این گزارش ها عبارتند از :

الف - ارزیابی ۲۰۰۰ برنامه آموزش برای همه

ب- ارزیابی میان دهه ای گردهمایی جهانی آموزش برای همه تا سال ۲۰۱۵

یونسکو از سال ۲۰۰۲ تاکنون به طور مداوم گزارش های سالانه آموزش برای همه را منتشر کرده است. هر سال یک موضوع برای انتشار این گزارش ها ، به منظور جلب توجه افکار عمومی نسبت به موضوعات اولویت دار جهانی، در نظر گرفته شده است که عبارتند از :

آموزش برای همه : آیا جهان در مسیر درستی است ؟ (۲۰۰۲)

جنسیت و آموزش برای همه : جهش به سوی برابری (۲۰۰۳-۲۰۰۴)

آموزش برای همه : الزام کیفیت (۲۰۰۵)

سوادآموزی برای زندگی (۲۰۰۶) ،

پایه های نیرومند : آموزش و مراقبت اوان کودکی (۲۰۰۷) ،

آموزش برای همه تا سال ۲۰۱۵ : آیا آن را تحقق خواهیم بخشید؟ (۲۰۰۸) ،

غلبه بر نابرابری ؟ چرا حاکمیت اهمیت دارد (۲۰۰۹) ،

رسیدگی به در حاشیه ماندگان (۲۰۱۰) ،
بحران پنهان : جنگ مسلحانه و آموزش (۲۰۱۱) .

به هر ترتیب، آخرین گزارش پایش جهانی آموزش برای همه نشان می دهد که علیرغم پیشرفت های بسیاری که در زمینه آموزش برای همه انجام شده است ، هنوز فاصله زیادی تا تحقق کامل اهداف برنامه باقی مانده است . بحران مالی جهانی، فشار بر بودجه ملی کشورها را افزایش داده است که تلاش های بسیاری از کشورهای فقیر جهان برای سرمایه گذاری در آموزش را بلااثر می کند. اکنون زمان اندکی تا سال ۲۰۱۵، (سال تحقق اهداف آموزش برای همه) باقی مانده است و دولتها و اهدا کنندگان کمکهای مالی، باید تلاش خود را برای کاهش شکاف مالی تحقق اهداف آموزش برای همه ، مضاعف کنند . دستیابی کامل به اهداف آموزش برای همه ، مستلزم نظام های بهتر جمع آوری اطلاعات ، تحلیل داده ها و انتشار اطلاعات از کشورها است ، خصوصا مواردی که ضرورت دارد انجام شود، عبارتند از : سازوکارهای دقیق برای نظارت و ارزیابی طرح های ملی ، داده های معتبر در مورد کارکرد نظام های ملی ، اطلاعات بهتر در مورد فرآیندهای کار ، هزینه های آموزشی و تمرکز بیشتر در مورد کیفیت آموزش و اهداف شش گانه داکار .

References :

- UNESCO (۲۰۰۰) , The Dakar Framework for Action , UNESCO, Paris.
- UNESCO (۱۹۹۰) World Declaration on education for All and Framework for Action to Meet Basic Learning Needs , World Conference on Education for All , Jomtien , Thailand, UNESCO , Paris.
- UNESCO (۲۰۰۵) , Information Kit , Education for All , Unesco, France.
- UNESCO (۲۰۰۲) , Education for All - Is the world on track? Report ۲۰۰۲ و UNESCO , Paris
- UNESCO (۲۰۰۴) , Gender and Education for All - The leap to equality, Report ۲۰۰۳/۲۰۰۴, UNESCO, Paris.
- UNESCO (۲۰۰۵) , Education for All - The Quality Imperative , Report ۲۰۰۵, UNESCO, Paris
- UNESCO (۲۰۰۶) , Literacy for Life , Report ۲۰۰۶, UNESCO, Paris.
- UNESCO (۲۰۰۷) , Strong foundations - Early childhood care and education, Report ۲۰۰۷, UNESCO , Paris
- UNESCO (۲۰۰۸) , Education for All by ۲۰۱۵. Will we make it? Report ۲۰۰۸, UNESCO, Paris .
- UNESCO (۲۰۰۹) , Overcoming inequality: why governance matters , Report ۲۰۰۹, UNESCO, Paris.
- UNESCO (۲۰۱۰) , Reaching the marginalized, report ۲۰۱۰, UNESCO , Paris .

- UNESCO (٢٠١١) ,The hidden crisis: Armed conflict and education, Report ٢٠١١, UNESCO , Paris.

مركز البحوث
والدراسات
السياسية
والعسكرية
والإقليمية
والعربية
والعالمية